

Hallituksen esitys Eduskunnalle Panaman kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi huhtikuussa 2006 sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta Suomen ja Panaman välillä tehdyn sopimuksen. Sopimuksella halutaan varmistaa suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille toisessa sopimusmaassa sekä tunnustetaan tarve suojella niitä.

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet

toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Vuonna 1999 tapahtunut Panaman kanavan hallinnoinnin luovutus Yhdysvalloilta Panamalle oli merkittävä piristysruiske maan taloudelle ja maan taloudelliselle kehitykselle. Jo nyt kanavan hallinta on tuonut Panamalle vastaavan taloudellisen hyödyn jonka se sai koko kanavan olemassa olon aikana sen ollessa Yhdysvaltojen hallinnassa. Tämän vaikutusta Panaman talouteen ei voi vähätellä ja maa onkin tänä päivänä Väli-Amerikan kehittynein maa, jonka bruttokansantuote (noin 7500 dollaria hengeltä) on alueen ja koko Latinalaisen Amerikan korkeimpia.

Voimakkaan talouskehityksen lisäksi Panama on kyennyt hyödyntämään Latinalaisen Amerikan standardien mukaan erittäin hyvää hallintoa, rahoitusmarkkinoiden avoimuutta ja maan rauhallisia oloja. Panaman pyrkimyksenä onkin edelleen hyödyntää näitä etuja pyrkimyksissä luoda maasta alueen logistinen ja taloudellinen keskus. Erityisen tärkeässä roolissa on maan tarjoamat lentoyhteydet, jotka ovat Latinalaisen Amerikan parhaat. Lentoyhteyksiä pyritään maassa kehittämään määrätietoisesti samalla kun lähi vuosien merkittävin satamainvestointi tulee

olemaan Tyynen meren puolelle keinotekoiselle saarelle rakennettava uusi konttisatama.

Ylivoimaisesti tärkein Panaman kiinnostusta kansainvälisille sijoittajille sekä tavaroiden ja palveluntuottajille lisäävä tekijä on Panaman kanavan laajennusta koskevat suunnitelmat, joilla pyritään kasvattamaan kanavaa vastaamaan kasvavaa kysyntää. Suunnitelmilla pyritään mahdollistamaan sekä useampien ja suurempien rahtialusten kulku että lisääntynyt risteilytoiminta.

Panaman hallituksen tavoitteena on kehittää kanavan ympärille myös maa- ja ilmajetusten logistiikkakeskus. Tähän antavat hyvät mahdollisuudet maan kehittynyt lentoinfrastruktuuri ja rauta- ja maantieyhteydet ja toimivat vapaa-alueet sekä kansainvälisen kaupan kannalta strategisesti otollinen sijainti.

Suomen ja Panaman väliset taloudelliset suhteet eivät ole olleet merkittävät ja vuotuinen kauppavaihto on tilastojen mukaan ollut noin 15 miljoonaa euroa. Panama ei myöskään ole kokonsa suhteen (noin 3,2 miljoonaa asukasta) merkittävät markkina itsessään. Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeää huomioida, että monet suomalaisyritysten tuotteet, jotka viedään maan markkinoille, val-

mistetaan sekä Pohjois- että Etelä-Amerikassa. Samalla on myös huomioitava, että Suomi on pohjoismaalaisittain Norjan kanssa tärkein Panaman kanavan käyttäjä.

Maan koosta huolimatta Panama tarjoaa kuitenkin suomalaisille yrityksille merkittäviä liiketoiminta- ja sijoitusmahdollisuuksia, jotka liittyvät lähinnä kanavan laajennukseen ja suunnitteilla olevaan satamahankkeeseen. Samalla Panaman kanavan mukanaan tuoma talouskasvu ja siihen liittyvä rakennustoiminnan kasvu tulee huomioida. Tärkeä näkökulma suomalaisen liiketoiminnan kannalta on myös maan pyrkimys lisätä energiatehokkuutta ja ympäristön suojeluun liittyvien näkökulmien kasvava rooli maassa.

Suomella on voimassa investointisuojausopimukset 62 maan kanssa.

Suomella on ennestään voimassa sijoitusten suojelua koskevat sopimukset seuraavien maiden kanssa: Albania (SopS 16/1999), Algeria (SopS 9/2007), Arabiemiraattien liitto (SopS 22/1997), Argentiina (SopS 21/1996), Armenia (SopS 32/2007), Azerbaidzhan (SopS 8/2005), Bosnia ja Hertsegovina (SopS 77/2001), Bulgaria (SopS 50/1999), Chile (SopS 23/1996), Dominikaaninen tasavalta (SopS 36/2007), Ecuador (SopS 79/2001), Egypti (SopS 11/2005), El Salvador (SopS 11/2003), Etelä-Afrikan tasavalta (SopS 8/2001), Etiopia (SopS 42/2007), Filippiinit (SopS 52/1999), Georgia (SopS 5/2008), Guatemala (SopS 107/2006), Indonesia (SopS 82/2008), Intia (SopS 30/2003), Iran (SopS 82/2004), Jordania (SopS 7/2008), Kazakstan (SopS 63/2008), Kiina (SopS 87/2006), Kirgisia (SopS 163/2004), Korean tasavalta (SopS 25/1996), Kroatia (SopS 92/2002), Kuwait (SopS 32/1997), Latvia (SopS 5/1993), Libanon (SopS 4/2000), Liettua (SopS 119/1992), Makedonia (SopS 21/2002), Malesia (SopS 79/1987), Marokko (SopS 28/2003), Mauritius (SopS 90/2008), Meksiko (SopS 54/2000), Moldova (SopS 42/1997), Mongolia (SopS 87/2008), Mosambik (SopS 93/2005), Namibia (SopS 42/2005), Nigeria (SopS 34/2007), Oman (SopS 18/1999), Peru (SopS 33/1996), Puola (SopS 28/1998), Qatar (SopS 37/2003), Romania (SopS 121/1992), Slovakia (SopS 37/1996), Slovenia (SopS 37/2000), Sri Lanka (SopS 54/1987), Tansania (SopS 94/2002), Thaimaa (SopS 35/1996), Tshekki

(SopS 34/1994), Tunisia (SopS 52/2003), Turkki (SopS 29/1995), Ukraina (SopS 102/2005), Unkari (SopS 20/1989), Uruguay (SopS 84/2004), Uzbekistan (SopS 74/1993), Valko-Venäjä (SopS 58/2008), Venäjä (tehty Neuvostoliiton kanssa, SopS 58/1991, muutospöytäkirja SopS 57/1999), Vietnam (SopS 28/2009) sekä Viro (SopS 104/1992).

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sopimuksen määräysten tavoitteina ovat lähinnä elinkeinoelämän sijoituksiin kohdistuvan mielivaltaisen kohtelun mahdollisuuksien vähentäminen ja sijoitusympäristön ennakoitavuuden lisääminen kohdemaassa. Sopimus pyrkii vähentämään ulkomaisiin sijoituksiin liittyvää poliittista maariskiä ja alentamaan siten yritysten sijoituskynnystä. Sopimuksella halutaan vaikuttaa myös ulkomaisiin sijoituksiin liittyviä rahoituskustannuksia alentavasti.

Sopimuksessa määritellään sijoittajan, sijoituksen ja tuoton käsitteet sekä sopimuksen maantieteellinen soveltamisala. Sopimuksella edistetään sijoituksia yleisesti ja suojellaan maahan tehtyjä sijoituksia.

Sopimuksen mukaan kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille oikeudenmukaisen kohtelun sekä täysimääräisen ja jatkuvan suojan. Sijoituksiin on sovellettava vähintään yhtä edullista kohtelua kuin omien sijoittajien tai suosituimmuusasemassa olevien maiden sijoittajien sijoituksille, riippuen siitä kumpi kohtelu on sijoittajan kannalta edullisempi.

Sopimuksessa tarkoitettuja sijoituksia ei voi pakkolunastaa tai kansallistaa muuten kuin ainoastaan syrjimättömyyden pohjalta ja yleisen edun sitä edellyttäessä. Toimenpiteeseen voidaan ryhtyä vain välitöntä, riittävää ja tosiasiallista korvausta vastaan asianmukaisin laillisin menettelyin.

Sodasta, aseellisesta selkkauksesta, hätätilasta tai vastaavasta johtuva sijoitusten kärsimä vahinko on hyvitetävä tai korvattava vähintään samantasoisesti kuin oman maan tai suosituimmuusasemassa olevien maiden sijoittajien osaksi tuleva hyvitys.

Sopimus mahdollistaa varojen välittömän siirtovapauden vaihdettavissa valuutoissa.

Siltä varalta että sijoittajan ja toisen sopimuspuolen välillä syntyy riitaisuuksia, sopimuksessa on määräykset tuomioistuinmenettelystä ja kansainvälisestä välimiesmenettelystä. Sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvät erimielisyydet sopijapuolten välillä ratkaistaan kutakin yksittäistapausta varten perustettavassa kansainvälisessä välimiesoikeudessa.

Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

3 Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksellä pyritään edistämään suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia toisessa sopimusmaassa luomalla niiden sijoitustoiminnalle suotuisimmat ja turvatummat edellytykset.

4 Asian valmistelu

Suomella ei ole voimassa olevaa investointien edistämistä ja suojaamista koskeva sopimusta Panaman kanssa. Suurlähettiläs Hirvelä López vieraili yhdessä suomalaisen liikemiesdelegaation kanssa Panaman kauppa- ja teollisuusministeriössä 30 päivänä marraskuuta 2005 jonka yhteydessä suomalaiset yri-

tykset olivat esittäneet tarpeen neuvotella investointisopimus Suomen ja Panaman välille. Kun myös Panaman vara-ulkomaankauppa-ministeri Carmen Gisela Vergara oli hyvin kiinnostunut ajatuksesta aloittaa investointisopimusneuvottelut maiden välillä, toimitettiin samassa yhteydessä Suomen sopimusluonnos.

Neuvottelut käytiin Panama Cityssä 26-28 päivänä huhtikuuta 2006 Suomen sopimusluonnoksen pohjalta. Neuvotteluja edelsivät useat tapaamiset maassa olevien eurooppalaisten edustajien (Saksan suurlähettiläs ja Hollannin sekä Ruotsin pääkonsulit) kanssa. Neuvotteluihin Suomen puolelta osallistui yksikön päällikkö Jukka Nysten ja kaupallinen neuvos Kimmo Sinivuori sekä Suomen pääkonsuli Einar Simons. Panaman puolelta neuvotteluihin osallistui maan kauppa- ja teollisuusministeriön osastopäällikön Leroy Shefferin johdolla valtuuskunta, joka koostui kauppa- ja teollisuusministeriön edustajista.

Ulkoasiainministeriö pyysi sopimuksen hyväksymistä varten lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, työministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Finnfundilta, Finnvera Oyj:ltä, Finpro, Keskuskauppakamarilta, Suomen Pankkiyhdistykseltä, sekä Elinkeinoelämän keskusliitto ry:ltä.

Sopimus allekirjoitettiin Panamassa 19 päivänä helmikuuta 2009.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1.1 Johdanto

Sopimuksen johdannossa on Suomen mallisopimuksen mukaiset toteamukset ulkomaisten sijoitusten taloudellista kehitystä edistävästä ja elintasoja kohottavasta vaikutuksesta sekä kansainvälisten työelämän oikeuksien noudattamisesta, luopumatta yleisistä terveyteen, turvallisuuteen ja luonnon-suojeluun tähtäävistä periaatteista.

1.2 Artiklat

Artikla 1 Määritelmät. Sopimuksessa on tavanomaiset määritelmät sijoituksista, sijoittajista, tuotoista sekä sopimuksen maantieteellisestä ulottuvuudesta.

Artikla 2 Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen. Sopimuspuolet sitoutuvat edistämään toistensa sijoittajien sijoituksia sekä suojelemaan alueellaan olevia toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja myöntämään oikeudenmukaisen kohtelun ja täysimääräisen ja jatkuvan suojan. Sijoituksiin ja niihin liittyvään liiketoimintaan ei saa isäntävaltion taholta kohdistua kohtuuttomia tai mielivaltaisia toimenpiteitä.

Artikla 3 Sijoitusten kohtelu. Toisen sopimuspuolen sijoittajille ja heidän sijoituksilleen taataan sijoittautumisen jälkeinen kansallinen tai suosituimman maan kohtelu sen mukaan kumpi on sijoittajan kannalta edullisempi. Toisen osapuolen sijoittajien sijoituksiin ei kohdisteta minkäänlaisia suoritusvahteita.

Artikla 4 Poikkeukset sijoitusten kohtelusta. Sopimus sisältää poikkeuksia pääsääntönä olevasta suosituimuuskohtelusta. Mm. alueelliset taloudelliset järjestöt ja tulliliitot erotetaan sopimuksen ulkopuolelle siten, että niistä koituvia etuja ei velvoiteta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajiin. Samoin sopimuksen ulkopuolelle suljetaan kansainvälisistä verosopimuksista sekä monenvälisistä investointisopimuksista aiheutuvat etuudet.

Artikla 5 Pakkolunastus. Omaisuuden pakkolunastukselle tai kansallistamiselle asetetaan tiukempia edellytyksiä kuin kansallisessa lainsäädännössä on tapana. Niihin voi ryhtyä ainoastaan yleisen edun vaatiessa ja syrjimättömyyden pohjalta. Korvauksen on oltava välitön, riittävä ja tosiasiallinen. Myös ulkomaisten vähemmistöosakkuuksien korvaaminen suoritetaan samoja periaatteita noudattaen. Korvauksen saajalla on oikeus saada lunastuspäätös nopeasti uudelleen tarkasteluun isäntävaltion tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa viranomaisessa.

Artikla 6 Menetyksen korvaaminen. Sodan, kapinan, kansallisen hätätilan, mellakan tai muun vastaavan tapahtuman aiheuttamat menetykset korvataan toisen sopijapuolen sijoittajille suosituimmuus- tai kansallisen kohtelun periaatetta noudattaen riippuen siitä, kumpi korvauskäytäntö on sijoittajan mukaan edullisempi. Mikäli isäntävaltiona oleva sopimuspuoli suorittaa asian johdosta sijoittajille korvauksia, on toisen sopimuspuolen sijoittajia kohdeltava vähintään yhtä edullisesti kuin isäntävaltion omia tai kolmannen valtion sijoittajia.

Isäntävaltio on 2. kappaleen mukaan kuitenkin tietyin lisäedellytyksin välittömästi vastuussa siitä toisen sopimuspuolen sijoittajille koituneesta vahingosta, jonka sen omat asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavarikoimalla tai tuhoamalla näiden omaisuutta.

Artikla 7 Vapaat siirrot. Sopimuksessa taataan vapaa siirto-oikeus pääomille, tuotoille, maksuille, korvauksille ja ulkomaisten työntekijöiden ansiotuloille. Siirtojen tulee tapahtua viipymättä ja rajoituksitta vapaasti vaihdettavassa valuutassa. Artiklassa säädetään myös käyvän kurssin määrittelystä poikkeustapauksissa. Sopimuspuolilla on mahdollisuus tietyissä olosuhteissa, jotka koskevat mm. velkojen maksua ja rikollista toimintaa, tilapäisesti viivyttää varojen siirtoa.

Artikla 8 Sijaantulo. Jos sopimusvaltio taikka sen edustajaksi määrätty taho on myöntänyt takauksen tai muun vastaavan sitoumuksen toisen sopimusvaltion alueella

olevalle sijoitukselle ja tullut tällä perusteella korvausvelvolliseksi, siirtyvät kyseistä sijoitusta koskevat oikeudet ensin mainitulle maksuvelvolliseksi joutuneelle sopimusvaltiolle. Näitä oikeuksia se sijaantulijan asemassa toteuttaa itse tai osoittamansa edustajan välityksellä samassa laajuudessa kuin alkupe-
räinen sijoittaja.

Artikla 9 Sijoittajan ja sopimuspuolen väliset riidat. Sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan väliset riidat ratkaistaan sovinnollisesti kolmen kuukauden kuluessa tai tämän jälkeen viedään ratkaistavaksi sijoituspaikan kansalliseen riidan tuomioistuimeen tai alistetaan Washingtonin vuoden 1965 yleissopimuksen mukaiseen ICSID -ratkaisumenettelyyn tai kansainväliseen sovittelumenettelyyn UNCITRAL -sääntöjen mukaisesti elleivät riidan osapuolet toisin sovi. Sijoittaja ei voi enää muuttaa riitojenratkaisuelintä vietyään tapauksen joko kansalliseen tuomioistuimeen tai välimiesmenettelyyn. Välimiesmenettelyn tulee tapahtua New Yorkin v. 1958 sopimuksen allekirjoittajavaltiossa. Sopimuspuolet tunnustavat annettujen tuomioiden lopullisuuden ja sitouvuuden sekä täytäntöönpanoon alueellaan.

Artikla 10 Sopimuspuolten väliset riidat. Sopimuspuolten väliset sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat riitaisuudet ratkaistaan mahdollisuuksien mukaan neuvotte-
luilla diplomaattiteitse. Mikäli riitaa ei ole voida ratkaista em. tavoin kuuden (6) kuukauden kuluessa neuvottelujen pyytämisaikakohdasta lukien, voi kumpikin sopimusvaltio artiklan 2 kappaleen mukaan saattaa riidan tilapäisen välimiesoikeuden käsiteltäväksi. Sopimuksessa on yksityiskohtaiset menettelyohjeet yksittäistä tapausta varten perustettavan välimiesoikeuden perustamisesta ja toiminnasta.

Artikla 11 Luvat. Sopimuspuolet kohtelevat suotuisasti lainsäädäntönsä mukaisesti sijoituksiin liittyviä lupahakemuksia ja myöntävät avainhenkilöstön ja näiden perheenjäsenten oleskelu- ja työluvut.

Artikla 12 Muiden määräysten soveltaminen. Sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille turvataan sopimukseen verrattuna paremmat oikeudet silloin, kun hän on niihin kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden velvoitteiden mukaan oikeutettu.

Artikla 13 Sopimuksen soveltaminen. Sopimuksen määräyksiä sovelletaan sekä tuleviin että sopimuksen voimassaolopäivänä olemassa oleviin sijoituksiin. Sopimus ei kuitenkaan koske ennen sopimuksen voimaantuloa ilmenneistä tapahtumista aiheutuneita vaateita eikä vaateita, jotka on ratkaistu ennen sopimuksen voimaantuloa.

Artikla 14 Yleiset poikkeukset. Artiklan mukaan sopimuspuolet voivat sopimuksen estämättä ryhtyä turvallisuuttaan tai etujaan suojeleviin tai ihmisten, eläinten ja kasvien hyvinvointia koskeviin toimenpiteisiin poikkeuksellisissa oloissa. Erityistoimenpiteet eivät saa olla mielivaltaisia tai syrjiviä.

Artikla 15 Avoimuusperiaate. Artikla sisältää määräykset noudatettavasta avoimuusperiaatteesta, jonka mukaan sopimuspuolet julkaisevat viipymättä kaikki toisen osapuolen sijoittajien sijoituksiin mahdollisesti vaikuttavat lait ja määräykset. Sopimus ei velvoita sopimuspuolia luovuttamaan luottamuksellisia, omistamiseen liittyviä, lainvalvontaa haittaavia tietoja sekä tietoja, joiden paljastaminen olisi ko. sopimuspuolen asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön vastaista tai haittaisi yksittäisten sijoittajien oikeutettuja kaupallisia etuja.

Artikla 16 Neuvottelut. Sopimuspuolet neuvottelevat sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä jommankumman sopimuspuolen esityksestä.

Artikla 17 Sopimuksen voimaantulo, voimassaoloaika ja voimassaolon päättymisen. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kumpikin sopimuspuoli on ilmoittanut toisilleen sopimuksen valtiosisäisten voimaansaattamisedellytysten täyttymisestä. Sopimus on voimassa kaksikymmentä vuotta ja sen jälkeen samoin ehdoin, kunnes jompikumpi sopimuspuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle irtisanovansa sopimuksen kahdentoista kuukauden kuluttua. Irtisanomisen jälkeinen niin sanottu suoja-aika on myös kaksikymmentä vuotta.

1.3 Vertailu Suomen mallisopimukseen

Sopimus vastaa pitkälti Suomen tämän hetkistä mallisopimusta. Tärkein ero mallisopimukseen koskee sopimuksen 3. artiklaa, jossa toisen sopimuspuolen sijoittajille ja heidän sijoituksilleen taataan kansallinen tai

suosituimman maan kohtelu sen mukaan kumpi on sijoittajan kannalta edullisempi.

Sijoittajan ja sopimuspuolen välisiä riitoja koskevan artiklassa todetaan, että sijoittaja ei voi enää muuttaa riitojenratkaisuelintä vietyään tapauksen joko kansalliseen tuomioistuimeen tai välimiesmenettelyyn.

Vapaita siirtoja koskevaan artiklaan on lisätty mahdollisuus tietyissä olosuhteissa, jotka koskevat mm. velkojen maksua ja rikollista toimintaa, tilapäisesti viivyttää varojen siirtoa.

Yleisiä poikkeuksia koskevan artiklaan lisättiin viittaus toimiin, jotka koskevat ihmisten, eläinten ja kasvien hyvinvointia.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 §:llä saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Sopimuksen voimaansaattamista koskeva laki ehdotetaan tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perus-

oikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet. Aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen 1 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 5 artiklan mukaan sopimuspuoli saa pakkolunastaa toisen sopimuspuolen sijoittajien tekemiä sijoituksia ainoastaan artiklassa tarkemmin määritellyillä ehdoilla. Artiklassa on lisäksi määräyksiä tällaisen toimenpiteen johdosta maksettavista korvauksista ja niihin liittyvistä koroista. Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Lisäksi artiklan edellä mainitut määräykset korvausten maksamisesta voivat olla osittain ristiriidassa pakkolunastuslainsäädännön kanssa. Sopimuksen 5 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolella on välitön vastuu tietyin edellytyksin vahingosta, joita sen asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavarikoimalla tai tuhoamalla toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemän sijoituksen tai sijoituksen osan. Valmiuslain (1080/1991) 37 §:n 1 momentin mukaan siinä tarkoitettujen toimenpiteiden johdosta kärsitystä vahingosta suoritetaan täysi korvaus. Pykälän 2 momentin mukaan vahingosta suoritetaan kuitenkin vain kohtuullinen korvaus, jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtiontaloudelliset tai kansanta-

loudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat. Sopimuksen 6 artiklan määräykset yhdessä 5 artiklan määräysten kanssa voivat olla ristiriidassa valmiuslain korvaussäännösten kanssa tai ainakin voivat valtioneuvoston harkintaa rajoittaen vaikuttaa tapaan, jolla valmiuslain säännöksiä sovelletaan. Määräykset kuuluvat sen vuoksi lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 9 artiklassa määritellään sijoittajan ja sopimuspuolen välisissä riidoissa noudatettavat menettelyt. Sopimuspuolet hyväksyvät omien tuomioistuintensa lisäksi myös välimiesoikeuden toimivallan sijoituksia koskevissa riitaisuuksissa. Välitustuomiot ovat lopullisia ja sitovia. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Sopimuksen 9 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat sopimuspuolten väliset riitaisuudet voidaan ratkaista erityisessä välimiesmenettelyssä. Välimiesoikeuden päätös on sitova ja se voi koskea asioita, jotka kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen oikeudellisesti sitovan tulkinnan voidaan katsoa jossain määrin kos-

kettavan valtion täysivaltaisuutta ja kuuluvan lainsäädännön alaan.

4.2 Käsittelyjärjestys

Yleisperustelujen nykytilaa käsittelevässä jaksossa on lueteltu Suomen voimassa olevat sijoitusten suojelua koskevat sopimukset. Kaikkien sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskevat lait on säädetty tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Nyt käsiteltävänä oleva sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta Panaman kanssa ei poikkea voimassa olevista sopimuksista säätämisyjärjestyksen kannalta merkityksellisissä kohdin. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan siten hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Panamassa 19 päivänä helmikuuta 2009 Suomen tasavallan hallituksen ja Panaman tasavallan hallituksen välillä sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Panaman kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Panamassa 19 päivänä helmikuuta 2009 Suomen tasavallan hallituksen ja Panaman tasavallan hallituksen välillä sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset	ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.
	2 § Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä elokuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri Sirkka-Liisa Anttila

*Sopimusteksti***Sopimus****Suomen tasavallan hallituksen ja Panaman tasavallan hallituksen välillä sijoitusten edistämistä ja suojaamisesta**

Suomen tasavallan hallitus ja Panaman tasavallan hallitus, jäljempänä ”sopimuspuolet”, jotka

OVAT TIETOISIA tarpeesta suojata sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ketään syrjimättä;

HALUAVAT LISÄTÄ sopimuspuolten välistä taloudellista yhteistyötä sellaisten sijoitusten osalta, joita sopimuspuolen kansalaiset ja yritykset ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella;

TIEDOSTAVAT, että sopimus tällaisille sijoituksille myönnettävästä kohtelusta edistää yksityisen pääoman siirtoja ja sopimuspuolten taloudellista kehitystä;

OVAT SAMAA MIELTÄ siitä, että vakaat puitteet sijoituksille edistävät taloudellisten voimavarojen mahdollisimman tehokasta käyttöä ja parantavat elintasoa;

OVAT TIETOISIA siitä, että taloudellisten yhteyksien ja liikeyhteyksien kehittäminen voi edistää kansainvälisesti tunnustettujen työelämäään liittyvien oikeuksien kunnioittamista;

OVAT SAMAA MIELTÄ siitä, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa lieventämättä vaatimuksia, jotka liittyvät yleisesti sovellettaviin terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin; ja

ovat päättäneet tehdä sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen;

OVAT SOPINEET SEURAAVASTA:

Agreement**between the Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Panama on the Promotion and Protection of Investments**

The Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Panama, hereinafter referred to as the "Contracting Parties",

RECOGNISING the need to protect investments of the investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party on a non-discriminatory basis;

DESIRING to promote greater economic co-operation between them, with respect to investments by nationals and companies of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

RECOGNISING that agreement on the treatment to be accorded such investments will stimulate the flow of private capital and the economic development of the Contracting Parties;

AGREEING that a stable framework for investment will contribute to maximising the effective utilisation of economic resources and improve living standards;

RECOGNISING that the development of economic and business ties can promote respect for internationally recognised labour rights;

AGREEING that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application; and

Having resolved to conclude an Agreement concerning the promotion and protection of investments;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa:

1. ”Sijoitus” tarkoittaa kaikenlaista varallisuutta, jonka sopimuspuolen sijoittaja on perustanut tai hankkinut toisen sopimuspuolen alueella tämän sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti, mukaan luettuna erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

a) yritys tai yrityksen osakkeet ja joukkovelkakirjat tai muut osuudet yrityksestä;

b) irtain ja kiinteä omaisuus tai omaisuuteen kohdistuvat oikeudet, kuten kiinnitykset, pantti- ja pidätysoikeudet, vuokra- ja nautintaoikeudet ja muut vastaavat oikeudet;

c) uudelleen sijoitettu tuotto;

d) vaateet rahaan tai oikeudet suoritteisiin, joilla on taloudellista arvoa;

e) henkiseen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet, kuten patentit, tekijänoikeudet, tavaramerkit, teolliset mallioikeudet, toiminimet, maantieteelliset merkinnät sekä tekniset valmistusmenetelmät, tietotaito ja goodwill-arvo; ja

f) lakiin, hallinnolliseen toimenpiteeseen tai toimivaltaisen viranomaisen kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvat toimiluvat, mukaan luettuna luvat etsiä, ottaa käyttöön, louhia tai hyödyntää luonnonvaroja.

Myös sellaiset sijoitukset, joita sopimuspuolen oikeushenkilö on tehnyt tämän sopimuspuolen alueella, mutta jotka ovat tosiasiallisesti toisen sopimuspuolen sijoittajien omistuksessa tai suorassa tai välillisessä hallinnassa, katsotaan viimeksi mainitun sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiksi, jos ne on tehty ensin mainitun sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti.

Mikään varallisuuden sijoitus- tai jälleensijoitusmuodon muutos ei vaikuta varallisuuden luonteeseen sijoituksena, jollei kyseisen sopimuspuolen laeissa ja määräyksissä toisin määrätä.

2. ”Tuotto” tarkoittaa sijoituksesta saatuja tuloja ja siihen sisältyy erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan voitto, osingot, korot, rojalit, omaisuuden luovutusvoitto tai sijoituk-

Article 1

Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term "investment" means every kind of asset established or acquired by an investor of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws and regulations of the latter Contracting Party, including in particular, though not exclusively:

(a) a company or shares in and stocks and debentures of a company or any other forms of participation in a company;

(b) movable and immovable property or any property rights such as mortgages, liens, pledges, leases, usufruct and similar rights;

(c) reinvested returns;

(d) claims to money or rights to a performance having an economic value;

(e) intellectual property rights, such as patents, copyrights, trade marks, industrial designs, business names, geographical indications as well as technical processes, know-how and goodwill; an

(f) concessions conferred by law, by an administrative act or under a contract by a competent authority, including concessions to search for, develop, extract or exploit natural resources.

Investments made in the territory of one Contracting Party by any legal entity of that same Contracting Party, but actually owned or controlled, directly or indirectly, by investors of the other Contracting Party, shall likewise be considered as investments of investors of the latter Contracting Party if they have been made in accordance with the laws and regulations of the former Contracting Party.

Any change in the form in which assets are invested or reinvested does not affect their character as investments, except if otherwise provided by the laws and regulations of the Contracting Party.

2. The term "returns" means the amounts yielded by investments and shall in particular, though not exclusively, include profits, dividends, interest, royalties, capital gains or

seen liittyvät luontoissuoritukset.

3. "Sijoittaja" tarkoittaa kummankin sopimuspuolen osalta seuraavia henkilöitä, jotka sijoittavat toisen sopimuspuolen alueella jälkimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti:

a) luonnollista henkilöä, joka on jomman kumman sopimuspuolen kansalainen sen lainsäädännön mukaisesti; tai

b) oikeushenkilöä, esimerkiksi yhtiötä, yhtymää, toiminimeä, taloudellista yhdistystä, yleishyödyllistä laitosta tai järjestöä, joka on perustettu tai muodostettu sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti ja jonka rekisteröity toimipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on kyseisen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella, riippumatta siitä, onko sen tarkoituksena taloudellisen voiton tuottaminen ja onko sen vastuuta rajoitettu.

4. "Alue" tarkoittaa:

a) Suomen osalta maa-alueita, sisäisiä aluevesiä ja aluemerta ja sen yläpuolella olevaa ilmatilaa sekä aluemeren ulkopuolisia merivyöhykkeitä, mukaan luettuna menepohja ja sen sisusta, joihin nähden Suomessa on täysivaltaiset oikeudet tai lainkäyttövalta voimassa olevan kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti näiden alueiden luonnonvarojen tutkimisen ja hyödyntämisen osalta; ja

b) Panaman osalta maa-alueita, sisäisiä aluevesiä ja aluemerta ja ilmatilaa, joihin nähden Panamassa on täysivaltaiset oikeudet, sekä sen yksinomaista talousvyöhykettä ja mannerjalustaa, joihin nähden sillä on täysivaltaiset oikeudet ja lainkäyttövalta kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti näiden alueiden luonnonvarojen tutkimisen ja hyödyntämisen osalta.

2 artikla

Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen

1. Kumpikin sopimuspuoli edistää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja hyväksyy tällaiset sijoitukset lakien ja määräystensä mukaisesti.

any payments in kind related to an investment.

3. The term "investor" means, for either Contracting Party, the following subjects who invest in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws of the latter Contracting Party and the provisions of this Agreement:

(a) any natural person who is a national of either Contracting Party in accordance with its laws; or

(b) any legal entity such as company, corporation, firm, partnership, business association, institution or organisation, incorporated or constituted in accordance with the laws and regulations of the Contracting Party and having its registered office or central administration or principal place of business within the jurisdiction of that Contracting Party, whether or not for profit and whether its liabilities are limited or not.

4. The term "territory" means;

(a) in case of Finland, the land territory, internal waters and territorial sea and the airspace above it, as well as the maritime zones beyond the territorial sea, including the seabed and subsoil, over which it exercises sovereign rights or jurisdiction in accordance with its national laws in force and international law, for the purpose of exploration and exploitation of the natural resources of such areas; and

(b) in case of Panama, the land territory, internal waters and territorial sea and airspace under its sovereignty and the exclusive economic zone and the continental shelf within which it exercises sovereign rights and jurisdiction in accordance with international law and its national law, for the purpose of exploration and exploitation of the natural resources of such areas.

Article 2

Promotion and Protection of Investments

1. Each Contracting Party shall promote in its territory investments by investors of the other Contracting Party and shall, in accordance with its laws and regulations, admit such investments.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan oikeudenmukaisen kohtelun sekä täysimääräisen ja jatkuvan suojan ja turvan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle. Joka tapauksessa sopimuspuoli myöntää kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kansainvälisen oikeuden edellyttämä kohtelu.

3. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan haittaa mielivaltaisin toimenpitein toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoitusten toimintaa.

3 artikla

Sijoitusten kohtelu

1. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen ja näiden sijoituksille sijoitusten perustamisen jälkeisen sijoitusten hankinnan, laajentamisen, toiminnan, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen ja myynnin tai muun luovuttamisen osalta.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää suosituimmuusasemassa olevaan sijoittajille ja näiden sijoituksille niiden perustamisen, hankinnan, laajentamisen, toiminnan, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen ja myynnin tai muun luovuttamisen osalta.

3. Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille ja näiden sijoituksille tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen edellyttämistä kohteluista paremman sen mukaan, kumpi niistä on sijoittajalle tai sijoituksille edullisempi.

4. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan määrää tai pane täytäntöön toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin kohdistuvia tarvikkeiden hankintaa, tuotantovälineitä, toimintaa, kuljetuksia tai sen tuotteiden markkinointia koskevia toimenpiteitä tai anna muita vastaavia määräyksiä, joilla on syrjiviä vaikutuksia. Näihin vaatimuksiin eivät sisälly etuisuuksien saamista tai jatkumista koskevat ehdot eivätkä muutoin Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen mukaiset toimenpiteet.

2. Each Contracting Party shall in its territory accord to investments and returns of investments of investors of the other Contracting Party fair and equitable treatment and full and constant protection and security. In any case a Contracting Party shall accord treatment no less favourable than that required by international law.

3. Neither Contracting Party shall in its territory impair by arbitrary measures the operation of investments of investors of the other Contracting Party.

Article 3

Treatment of Investments

1. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments, a treatment no less favourable than the treatment it accords to its own investors and their investments with respect to the post-establishment acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments.

2. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments, a treatment no less favourable than the treatment it accords to investors of the most favoured nation and to their investments with respect to the establishment, acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment, and sale or other disposal of investments.

3. Each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party and to their investments the better of the treatments required by paragraph 1 and paragraph 2 of this Article, whichever is the more favourable to the investors or investments.

4. Neither Contracting Party shall mandate or enforce in its territory measures on investments by investors of the other Contracting Party, concerning purchase of materials, means of production, operation, transport, marketing of its products or similar orders having discriminatory effects. Such requirements do not include conditions for the receipt or continued receipt of an advantage or measures otherwise consistent with the WTO Agreement.

4 artikla

Poikkeukset sijoitusten kohtelusta

Tämän sopimuksen määräysten ei katsota velvoittavan sopimuspuolta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajiin ja näiden sijoitukseen kohtelua, etua tai erivapautta, joka perustuu olemassa olevaan tai tulevaan:

a) vapaakauppa-alueeseen, tulliliittoon, yhteismarkkina-alueeseen, talous- ja rahoiliittoon tai muuhun vastaavaan alueelliseen taloudellista yhdentymistä koskevaan sopimukseen, mukaan luettuna alueelliset työmarkkinasopimukset, jonka osapuolena toinen sopimuspuoli on tai jonka osapuoleksi se voi tulla, tai

b) kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaan sopimukseen tai muuhun kokonaan tai pääasiassa verotusta koskevaan kansainväliseen sopimukseen.

5 artikla

Pakkolunastus

1. Sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ei pakkolunasteta tai kansallisteta eikä niihin kohdisteta muita suoria tai välillisiä toimenpiteitä, joilla on pakkolunastusta tai kansallistamista vastaava vaikutus (jäljempänä "pakkolunastus"), ellei sitä tehdä yleisen edun vuoksi, ketään syrjimättä, oikeudenmukaista menettelyä noudattaen ja maksamalla siitä välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

2. Tällaisen korvauksen on vastattava pakkolunastetun sijoituksen arvoa, joka sillä oli välittömästi ennen pakkolunastuksen suorittamista tai ennen kuin pakkolunastus tuli yleiseen tietoon, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi. Arvo määritetään yleisesti hyväksytyjen arvonmäärittämissä periaatteiden mukaisesti, ottaen huomioon muun muassa sijoitetun pääoman, todellisen jälleenhankinta-arvon, arvonnousun, nykyisen tuoton, odotettavissa olevan myöhemmän tuoton, goodwill-arvon ja muut merkittävät tekijät.

Article 4

Exemptions

The provisions of this Agreement shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors and investments by investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege by virtue of any existing or future:

(a) free trade area, customs union, common market, economic and monetary union or other similar regional economic integration agreement, including regional labour market agreements, to which one of the Contracting Parties is or may become a party, or

(b) agreement for the avoidance of double taxation or other international agreement relating wholly or mainly to taxation.

Article 5

Expropriation

1. Investments by investors of a Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be expropriated, nationalised or subjected to any other measures, direct or indirect, having an effect equivalent to expropriation or nationalisation (hereinafter referred to as "expropriation"), except for a purpose which is in the public interest, on a non-discriminatory basis, in accordance with due process of law, and against prompt, adequate and effective compensation in accordance with international law.

2. Such compensation shall amount to the value of the expropriated investment at the time immediately before the expropriation or before the impending expropriation became public knowledge, whichever is the earlier. The value shall be determined in accordance with generally accepted principles of valuation, taking into account, inter alia, the capital invested, replacement value, appreciation, current returns, the projected flow of future returns, goodwill and other relevant factors.

3. Korvauksen tulee olla täysin realisoitavissa ja se maksetaan rajoituksetta ja viipymättä. Korvaukseen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko pakkolunastetun omaisuuden menettämispäivästä korvauksen maksupäivään saakka.

4. Sopimuspuolen pakkolunastaessa sellaisen yrityksen varat, joka on perustettu tai muodostettu jossakin tämän sopimuspuolen oman alueen osassa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja jonka osakkeita toisen sopimuspuolen sijoittajat omistavat, ensin mainittu sopimuspuoli varmistaa, että tämän artiklan 1 kappaleen määräyksiä sovelletaan siltä osin kuin on tarpeen, jotta näitä osakkeita omistaville toisen sopimuspuolen sijoittajille taataan välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus niiden sijoituksista.

5. Sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on oikeus saada tapauksensa viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi sekä oikeus sijoitustensa arvonmääritykseen tässä artiklassa mainittujen periaatteiden mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 9 artiklan määräysten soveltamista.

6 artikla

Menetysten korvaaminen

1. Sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille, joiden kyseisen sopimuspuolen alueella oleville sijoituksille aiheutuu menetyksiä tällä alueella olevan sodan tai muun aseellisen selkkauksen, kansallisen hätätilan, kansannousun, kapinan tai mellakan vuoksi, edunpalautuksen, hyvityksen, korvauksen tai muun järjestelyn osalta vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen tai suosituimmuusasemassa olevan maan sijoittajille, sen mukaan kumpi niistä on sijoittajan mukaan edullisempi.

2. Sen vaikuttamatta tämän artiklan 1 kappaleen soveltamiseen, sopimuspuolen sijoittajalle, joka kyseisessä kappaleessa tarkoitussa tilanteessa kärsii toisen sopimuspuolen alueella menetyksiä, jotka johtuvat:

a) siitä, että viimeksi mainitun sopimus-

3. Compensation shall be fully realisable and shall be paid without any restriction or delay. It shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency of payment from the date of dispossession of the expropriated property until the date of actual payment.

4. Where a Contracting Party expropriates the assets of a company which is incorporated or constituted under the law in force in any part of its own territory, and in which investors of the other Contracting Party own shares, it shall ensure that the provisions of paragraph 1 of this Article are applied to the extent necessary to guarantee prompt, adequate and effective compensation in respect of their investment to such investors of the contracting party who are owners of those shares.

5. Without prejudice to the provisions of Article 9 of this Agreement, the investor whose investments are expropriated shall have the right to prompt review of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in this Article, by a judicial or other competent authority of that Contracting Party.

Article 6

Compensation for Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or other armed conflict, a state of national emergency, revolt, insurrection or riot in the territory of the latter Contracting Party, shall be accorded by the latter Contracting Party, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, a treatment no less favourable than the one accorded by the latter Contracting Party to its own investors or investors of the most favoured nation, whichever, according to the investor, is the more favourable.

2. Without prejudice to paragraph 1 of this Article, investors of one Contracting Party who, in any of the situations referred to in that paragraph, suffer losses in the territory of the other Contracting Party resulting from:

(a) requisitioning of its investment or a

puolen asevoimat tai viranomaiset ovat pakko-ottaneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, tai

b) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat tuhonneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, vaikka tilanne ei olisi edellyttänyt sitä,

myönnetään viimeksi mainitun sopimuspuolen toimesta edunpalautus tai korvaus, jonka tulee kummassakin tapauksessa olla välitön, riittävä ja tosiasiallinen, ja korvaus tulee maksaa 5 artiklan 2–3 kappaleen mukaisesti pakko-oton tai tuhoamisen ajankohdasta maksupäivään saakka.

7 artikla

Vapaat siirrot

1. Kumpikin sopimuspuoli takaa toisen sopimuspuolen sijoittajille oikeuden siirtää vapaasti näiden sijoituksia ja sijoituksiin liittyviä siirtomaksuja alueelleen ja alueeltaan. Näihin siirtomaksuihin sisältyvät erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

a) peruspääoma sekä sijoituksen ylläpitämiseen, kehittämiseen tai kasvattamiseen tarkoitetut lisäsummat;

b) tuotto;

c) kokonaan tai osittain tapahtuvasta sijoituksen mynnistä tai luovuttamisesta saadut tulot, mukaan luettuna osakkeiden mynnistä saadut tulot;

d) sijoituksen toiminnasta aiheutuvien kulujen maksamiseen vaaditut rahasummat, kuten lainojen takaisinmaksut, rojaltit, hallinnointikorvaukset, lisenssimaksut tai muut vastaavat kulut;

e) tämän sopimuksen 5, 6, 8 ja 9 artiklan mukaisesti maksettavat korvaukset;

f) ulkomailta palkatun ja sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilökunnan ansiotulot ja muut palkkiot.

2. Kumpikin sopimuspuoli varmistaa myös, että tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut siirrot tehdään rajoituksetta sijoittajan valitsemassa vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja siirtopäivänä vallitsevan, siirrettävään valuutataan sovellettavan markkinakurssin mukaisesti ja että ne ovat välittömästi siirrettävissä.

3. Jos valuuttamarkkinoita ei ole käytettä-

part thereof by the latter's armed forces or authorities, or

(b) destruction of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, which was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded by the latter Contracting Party restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective and with respect to compensation, shall be in accordance with Article 5 paragraphs 2-3 from the date of requisitioning or destruction until the date of actual payment.

Article 7

Free Transfer

1. Each Contracting Party shall ensure to investors of the other Contracting Party the free transfer, into and out of its territory, of their investments and transfer payments related to investments. Such payments shall include in particular, though not exclusively:

(a) principal and additional amounts to maintain, develop or increase the investment;

(b) returns;

(c) proceeds obtained from the total or partial sale or disposal of an investment, including the sale of shares;

(d) amounts required for the payment of expenses which arise from the operation of the investment, such as loans repayments, payment of royalties, management fees, licence fees or other similar expenses;

(e) compensation payable pursuant to Articles 5, 6, 8 and 9;

(f) earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad and working in connection with an investment.

2. Each Contracting Party shall further ensure that the transfers referred to in paragraph 1 of this Article shall be made without any restriction in a freely convertible currency of the choice of the investor and at the prevailing market rate of exchange applicable on the date of transfer to the currency to be transferred and shall be immediately transferable.

3. In the absence of a market for foreign

vissä, sovellettava vaihtokurssi vastaa viimeisintä vaihtokurssia, jota on käytetty valuuttojen muuttamiseksi erityisnosto-oikeuksiksi.

4. Mikäli isäntäsopimuspuoli aiheuttaa siirron viivästymisen, siirtoon sisältyy kyseisen valuutan markkinakoron mukainen korko siitä päivästä alkaen, jona siirtoa on pyydetty, siirtopäivään saakka, ja kyseinen sopimuspuoli vastaa sen maksamisesta.

5. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1–4 kappaleessa määrätään, sopimuspuoli voi viivyttää siirtomaksua soveltamalla oikeudenmukaisesti, syrjimättömästi ja vilpittömässä mielessä lakejaan ja määräyksiään, jotka koskevat:

a) velkojien oikeuksien suojelua;

b) arvopaperien, futuurien, optioiden tai johdannaisten liikkeeseenlaskua, kauppaa tai välittämistä;

c) rangaistavia tekoja;

d) lainvalvonta- tai rahoitusvalvontaviranomaisten avustamiseksi tarvittavaa siirtoja koskevaa taloudellista raportointia tai tiedostojen pitämistä;

e) sen varmistamista, että oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä annettuja määräyksiä tai tuomioita noudatetaan;

edellyttäen, ettei näiden lakien ja määräysten soveltamista käytetä keinona välttää tästä sopimuksesta johtuvia sopimuspuolten velvoitteita.

8 artikla

Sijaantulo

Jos sopimuspuoli tai sen edustajaksi määrätty taho suorittaa maksun toisen sopimuspuolen alueella olevaan sijoitukseen liittyvän korvausvastuun tai takuu- tai vakuutus sopimuksen perusteella, viimeksi mainittu sopimuspuoli tunnustaa sijoittajan oikeuksien ja vaateiden siirtämisen ensin mainitulle sopimuspuolelle tai sen edustajaksi määrätylle taholle, sekä ensin mainitun sopimuspuolen tai sen edustajaksi määrätyn tahon oikeuden käyttää näitä oikeuksia ja vaateita sijaantulon perusteella samassa määrin kuin niiden edellinen haltija.

exchange, the rate to be used shall be the most recent exchange rate for the conversions of currencies into Special Drawing Rights.

4. In case of a delay in transfer caused by the host Contracting Party, the transfer shall also include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency in question from the date on which the transfer was requested until the date of actual transfer and shall be borne by that Contracting Party.

5. Notwithstanding paragraphs 1 through 4, a Contracting Party may delay a transfer through the equitable, non-discriminatory and good faith application of its laws and regulations relating to:

(a) the protection of the rights of creditors;

(b) issuing, trading, or dealing in securities, futures, options or derivatives;

(c) criminal or penal offences;

(d) financial reporting or record keeping of transfers when necessary to assist law enforcement or financial regulatory authorities;

(e) ensuring compliance with orders or judgements in judicial or administrative proceedings;

provided that the application of such laws and regulations shall not be used as a means of avoiding the obligations of the Contracting Parties under this Agreement.

Article 8

Subrogation

If a Contracting Party or its designated agency makes a payment under an indemnity, guarantee or contract of insurance given in respect of an investment of an investor in the territory of the other Contracting Party, the latter Contracting Party shall recognise the assignment of any right or claim of such an investor to the former Contracting Party or its designated agency, and the right of the former Contracting Party or its designated agency to exercise by virtue of subrogation any such right and claim to the same extent as its predecessor in title.

9 artikla

Article 9

*Sijoittajan ja sopimuspuolen väliset riidat**Disputes between an Investor and a Contracting Party*

1. Sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan väliset riidat, jotka johtuvat suoraan sijoituksesta, tulisi ratkaista sovinnollisesti riidan osapuolten kesken.

2. Jos riitaa ei ole ratkaistu kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona riidasta on ilmoitettu kirjallisesti, riita voidaan sijoittajan valinnan mukaisesti saattaa:

a) sen sopimuspuolen toimivaltaiseen tuomioistuimeen, jonka alueella sijoitus on tehty; tai

b) ratkaistavaksi välimiesmenettelyn avulla sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainväliseen ratkaisukeskukseen (ICSID), joka on perustettu 18 päivänä maaliskuuta 1965 Washingtonissa allekirjoitettavaksi avatun, valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemista koskevan yleissopimuksen mukaisesti (jäljempänä "keskus"), jos keskus on käytettävissä; tai

c) välimiesmenettelyyn keskuksen ylimääräisten järjestelyjen mukaisesti, jos ainoastaan toinen sopimuspuolista on allekirjoittanut tämän kappaleen b kohdassa tarkoitetun yleissopimuksen; tai

d) tilapäiseen välimiesoikeuteen, joka perustetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti; tai

e) muuhun ennalta hyväksytyyn tilapäiseen välimiesoikeuteen.

3. Kun sijoittaja on saattanut riidan isäntä-sopimuspuolen toimivaltaiseen tuomioistuimeen tai johonkin tämän artiklan 2 kappaleen b–e kohdassa mainittuun välimiesmenettelyyn, menettelyn valinta on lopullinen.

4. Tämän artiklan mukainen välimiesmenettely toteutetaan kumman tahansa riidan osapuolen pyynnöstä sellaisessa valtiossa, joka on New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 allekirjoitettavaksi avatun ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen (New Yorkin yleissopimus) sopimuspuoli. Tämän

1. Any dispute arising directly from an investment between one Contracting Party and an investor of the other Contracting Party should be settled amicably between the two parties to the dispute.

2. If the dispute has not been settled within three (3) months from the date on which it was raised in writing, the dispute may, at the choice of the investor, be submitted to:

(a) the competent courts of the Contracting Party in whose territory the investment is made; or

(b) arbitration by the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID), established pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on 18 March 1965 (hereinafter referred to as the "Centre"), if the Centre is available; or

(c) arbitration by the Additional Facility of the Centre, if only one of the Contracting Parties is a signatory to the Convention referred to in subparagraph (b) of this paragraph; or

(d) an ad hoc arbitration tribunal to be established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL); or

(e) any other previously accepted ad hoc arbitration tribunal.

3. Once the investor has submitted the dispute to the competent court of the host Contracting Party or to one of the arbitration procedures stipulated in paragraphs 2(b) to 2(e) of this Article, the choice of the procedure is final.

4. Any arbitration under this Article shall, at the request of either party to the dispute, be held in a state that is a party to the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York Convention), opened for signature at New York on 10 June 1958. Claims submitted to arbitration under this Article shall be considered

artiklan mukaisesti välimiesmenettelyyn saatettujen riitojen katsotaan New Yorkin yleissopimuksen 1 artiklan soveltamistarkoituksessa johtuvan kaupallisesta suhteesta tai liiketoimesta.

5. Kumpikin sopimuspuoli antaa ehdoitta suostumuksensa siihen, että sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan välinen riita saatetaan välimiesmenettelyyn tämän artiklan mukaisesti.

6. Kumpikaan sopimuspuolista, joka on riidan osapuolena, ei voi esittää vastalauseita missään välimiesmenettelyn tai välimiestuomion täytäntöönpanon vaiheessa sillä perusteella, että sijoittaja, joka on riidan toisena osapuolena, on saanut vakuutuksen perusteella hyvityksen, joka kattaa sen menetykset kokonaan tai osittain.

7. Välimiestuomio on lopullinen ja sitoo riidan osapuolia, ja se pannaan täytäntöön sen sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella välimiestuomioon vedotaan, kyseisen sopimuspuolen viranomaisten toimesta välimiestuomiossa mainittuun päivämäärään mennessä.

10 artikla

Sopimuspuolten väliset riidat

1. Sopimuspuolten väliset riidat, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista, ratkaistaan mahdollisuuksien mukaan diplomaattiteitse.

2. Jos riitaa ei voida ratkaista tällä tavoin kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, jona jompikumpi sopimuspuoli on pyytänyt neuvotteluja, se saatetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesoikeuden ratkaistavaksi.

3. Välimiesoikeus perustetaan kutakin yksittäistapausta varten seuraavalla tavalla. Kahden (2) kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön vastaanottamisesta, kumpikin sopimuspuoli nimittää yhden välimiesoikeuden jäsenen. Nämä kaksi jäsentä valitsevat kolmannen valtion kansalaisen, joka molempien sopimuspuolten hyväksynnästä nimitetään välimiesoikeuden puheenjohtajaksi. Puheenjohtaja nimitetään neljän (4) kuukauden kuluessa kahden muun jäsenen nimittämispäivästä.

to arise out of a commercial relationship or transaction for the purposes of Article 1 of the New York Convention.

5. Each Contracting Party hereby gives its unconditional consent to the submission of a dispute between it and an investor of the other Contracting Party to arbitration in accordance with this Article.

6. Neither of the Contracting Parties, which is a party to a dispute, can raise an objection, at any phase of the arbitration procedure or of the execution of an arbitral award, on account of the fact that the investor, which is the other party to the dispute, has received an indemnification covering a part or the whole of its losses by virtue of an insurance.

7. The award shall be final and binding on the parties to the dispute and shall be executed in accordance with national law of the Contracting Party in whose territory the award is relied upon, by the competent authorities of the Contracting Party by the date indicated in the award.

Article 10

Disputes between the Contracting Parties

1. Disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation and application of this Agreement shall, as far as possible, be settled through diplomatic channels.

2. If the dispute cannot thus be settled within six (6) months following the date on which either Contracting Party requested such negotiations, it shall at the request of either Contracting Party be submitted to an Arbitral Tribunal.

3. Such an Arbitral Tribunal shall be constituted for each individual case in the following way. Within two (2) months of the receipt of the request for arbitration, each Contracting Party shall appoint one member of the Tribunal. Those two members shall then select a national of a third State who on approval by the two Contracting Parties shall be appointed Chairman of the Tribunal. The Chairman shall be appointed within four (4) months from the date of appointment of the other two members.

4. Jos tarvittavia nimityksiä ei ole tehty tämän artiklan 3 kappaleessa mainittujen ajanjaksojen kuluessa, kumpi tahansa sopimuspuoli voi muun sopimuksen puuttuessa pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa tekemään tarvittavat nimitykset. Jos Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtaja on jommankumman sopimuspuolen kansalainen tai on muuten estynyt hoitamasta kyseistä tehtävää, virkaiältään seuraavaksi vanhinta Kansainvälisen tuomioistuimen jäsentä, joka ei ole kummankaan sopimuspuolen kansalainen tai joka ei muutoin ole estynyt hoitamasta kyseistä tehtävää, pyydetään tekemään tarvittavat nimitykset.

5. Välimiesoikeus tekee päätöksensä äänten enemmistöllä. Välimiesoikeuden päätökset ovat lopullisia ja sitovat molempia sopimuspuolia. Kumpikin sopimuspuoli vastaa nimitämänsä jäsenen kustannuksista ja edustuksensa aiheuttamista kustannuksista välimiesmenettelyn aikana. Molemmat sopimuspuolet vastaavat yhtä suurin osuuksin puheenjohtajan kustannuksista sekä muista mahdollisista kustannuksista. Välimiesoikeus voi tehdä erilaisen päätöksen kustannusten jakamisen osalta. Kaikilta muilta osin välimiesoikeus päättää omista menettelysäännöistään.

6. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut riidat ratkaistaan tämän sopimuksen määräysten ja yleisesti tunnustettujen kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti.

11 artikla

Luvat

1. Kumpikin sopimuspuoli kohtelee lakien- ja määräystensä mukaisesti suotuisasti sijoitukseen liittyviä lupahakemuksia ja myöntää nopeasti luvat, joita sen alueella tarvitaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia varten.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää lakien- ja määräystensä mukaisesti väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan ja antaa tarvittavat luvan vahvistavat asiakirjat sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka on palkattu ulkomailta työskentelemään toisen sopimuspuolen sijoittajan sijoituksen yhteydessä johtajina, asiantuntijoina tai teknisenä henkilö-

4. If the necessary appointments have not been made within the periods specified in paragraph 3 of this Article, either Contracting Party may, in the absence of any other agreement, invite the President of the International Court of Justice to make the necessary appointments. If the President is a national of either Contracting Party or is otherwise prevented from discharging the said function, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party or is not otherwise prevented from discharging the said function, shall be invited to make the necessary appointments.

5. The Arbitral Tribunal shall reach its decision by a majority of votes. The decisions of the Tribunal shall be final and binding on both Contracting Parties. Each Contracting Party shall bear the costs of the member appointed by that Contracting Party and of its representation in the arbitral proceedings. Both Contracting Parties shall assume an equal share of the costs of the Chairman, as well as any other costs. The Tribunal may make a different decision regarding the sharing of the costs. In all other respects, the Arbitral Tribunal shall determine its own rules of procedure.

6. Issues subject to dispute referred to in paragraph 1 of this Article shall be decided in accordance with the provisions of this Agreement and the generally recognised principles of international law.

Article 11

Permits

1. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, treat favourably the applications relating to investments and grant expeditiously the necessary permits required in its territory in connection with investments by investors of the other Contracting Party.

2. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, grant temporary entry and stay and provide any necessary confirming documentation to natural persons who are employed from abroad as executives, managers, specialists or technical personnel in connection with an investment by an investor of the other Contracting Party,

kuntana, ja jotka ovat yritykselle oleellisia, niin kauan kuin nämä henkilöt täyttävät tämän kappaleen vaatimukset. Tällaisten työntekijöiden lähimmille perheenjäsenille (puolisolle ja alaikäisille lapsille) myönnetään vastaava kohtelu isäntäsopimuspuolen alueella maahantulon ja väliaikaisen oleskelun osalta.

and who are essential for the enterprise, as long as these persons continue to meet the requirements of this paragraph. Immediate family members (i.e. spouse and minor children) of such personnel shall also be granted a similar treatment with regard to entry and temporary stay in the territory of the host Contracting Party.

12 artikla

Muiden määräysten soveltaminen

1. Jos jommankumman sopimuspuolen lainsäädännön määräykset tai tämän sopimuksen lisäksi sopimuspuolten välillä olemassa olevat tai myöhemmin vahvistettavat kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteet sisältävät joko yleisiä tai erityisiä määräyksiä, joiden mukaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille voidaan myöntää edullisempi kohtelu kuin tämän sopimuksen mukainen kohtelu, sellaiset määräykset ovat ensisijaisia tämän sopimuksen määräyksiin nähden siinä määrin kuin ne ovat sijoittajalle edullisempia.

2. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

13 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin sijoituksiin, joita sopimuspuolen sijoittajat ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella, riippumatta siitä, onko ne tehty ennen tämän sopimuksen voimaantuloa vai sen jälkeen, mutta sitä ei sovelleta sellaisiin sijoituksiin koskeviin riitoihin, jotka ovat syntyneet, eikä sellaisiin vaateisiin, jotka on ratkaistu ennen sopimuksen voimaantuloa.

14 artikla

Yleiset poikkeukset

1. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota estävän sopimuspuolta ryhtymästä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen

Article 12

Application of other Rules

1. If the provisions of law of either Contracting Party or obligations under international law, existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to this Agreement, contain a regulation, whether general or specific, entitling investments made by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided by this Agreement, such provisions shall, to the extent that they are more favourable to the investor, prevail over this Agreement.

2. Each Contracting Party shall observe any other obligation it may have with regard to a specific investment of an investor of the other Contracting Party.

Article 13

Application of the Agreement

This Agreement shall apply to all investments made by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party, whether made before or after the entry into force of this Agreement, but shall not apply to any dispute concerning an investment that arose or any claim that was settled before its entry into force.

Article 14

General Derogations

1. Nothing in this Agreement shall be construed as preventing a Contracting Party from taking any action necessary for the protection

sen merkittävien turvallisuuteen liittyvien etujen suojelemiseksi sodan tai aseellisen selkkauksen aikana tai muun kansainvälisen hätätilan aikana taikka ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi.

2. Minkään tämän sopimuksen määräyksen ei katsota estävän sopimuspuolia ryhtymästä tarvittaviin toimenpiteisiin yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, edellyttäen kuitenkin, että tällaisia toimenpiteitä ei toteuteta tavalla, joka olisi sopimuspuolen harjoittamaa mieltävaltaista tai perusteetonta syrjintää tai peitetty sijoittamiseen kohdistuva rajoitustoimenpide.

3. Tämän artiklan määräykset eivät koske tämän sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen e kohtaa.

15 artikla

Avoimuusperiaate

1. Kumpikin sopimuspuoli julkaisee viipymättä tai pitää muuten julkisesti saatavilla yleisesti sovellettavat lakinsa, määräyksensä, menettelytapansa ja hallinnolliset päätöksensä ja tuomioistuintensa päätökset sekä kansainväliset sopimukset, jotka voivat vaikuttaa toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin, jotka ovat ensin mainitun sopimuspuolen alueella.

2. Mikään tämän sopimuksen määräys ei aseta sopimuspuolelle velvollisuutta luovuttaa luottamuksellisia tai omistamiseen liittyviä tietoja tai antaa pääsyä sellaisiin tietoihin, mukaan luettuna yksittäisiä sijoittajia tai sijoituksia koskevat tiedot, joiden paljastaminen haittaisi lainvalvontaa tai olisi kyseisen sopimuspuolen asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön vastaista tai haittaisi yksittäisten sijoittajien oikeutettuja kaupallisia etuja.

16 artikla

Neuvottelut

Sopimuspuolet neuvottelevat ajoittain keskenään jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä käsitelläkseen tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja tarkastellakseen sellaisia kysymyksiä, joita tästä sopimuksesta voi johdeta. Tällaiset neuvottelut käydään sopimuspuolten toimivaltaisten viranomaisten välillä

of its essential security interests in time of war or armed conflict, or other emergency in international relations, or for the protection of human, animal or plant life or health.

2. Provided, that such measures are not applied in a manner that would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination by a Contracting Party, or a disguised investment restriction, nothing in this Agreement shall be construed as preventing the Contracting Parties from taking any measure necessary for the maintenance of public order.

3. The provisions of this Article shall not apply to Article 7 paragraph 1(e) of this Agreement.

Article 15

Transparency

1. Each Contracting Party shall promptly publish, or otherwise make publicly available, its laws, regulations, procedures and administrative rulings and judicial decisions of general application as well as international agreements which may affect the investments of investors of the other Contracting Party in the territory of the former Contracting Party.

2. Nothing in this Agreement shall require a Contracting Party to furnish or allow access to any confidential or proprietary information, including information concerning particular investors or investments, the disclosure of which would impede law enforcement or be contrary to its laws protecting confidentiality or prejudice legitimate commercial interests of particular investors.

Article 16

Consultations

The Contracting Parties shall, at the request of either Contracting Party, hold consultations for the purpose of reviewing the implementation of this Agreement and studying any issue that may arise from this Agreement. Such consultations shall be held between the competent authorities of the Con-

sellaisessa paikassa ja sellaisena ajankohtana, joista on sovittu asianmukaisella tavalla.

tracting Parties in a place and at a time agreed on through appropriate channels.

17 artikla

Article 17

Sopimuksen voimaantulo, voimassaoloaika ja voimassaolon päättyminen

Entry into Force, Duration and Termination

1. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen, kun niiden valtiosäännön mukaiset vaatimukset tämän sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Sopimus tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu.

1. The Contracting Parties shall notify each other when their constitutional requirements for the entry into force of this Agreement have been fulfilled. The Agreement shall enter into force on the thirtieth day following the date of receipt of the last notification.

2. Tämä sopimus on voimassa kahdenkymmenen (20) vuoden ajan, ja on sen jälkeen edelleen voimassa samoin ehdoin, kunnes jompikumpi sopimuspuoli ilmoittaa toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti aikomuksesta päättää sopimuksen voimassaolo kahdentoista (12) kuukauden kuluttua.

2. This Agreement shall remain in force for a period of twenty (20) years and shall thereafter remain in force on the same terms until either Contracting Party notifies the other in writing of its intention to terminate the Agreement in twelve (12) months.

3. Sellaisten sijoitusten osalta, jotka on tehty ennen tämän sopimuksen voimassaolon päättymispäivää, 1-16 artiklan määräykset ovat edelleen voimassa seuraavan kahdenkymmenen (20) vuoden ajan tämän sopimuksen voimassaolon päättymispäivästä lukien.

3. In respect of investments made prior to the date of termination of this Agreement, the provisions of Articles 1 to 16 shall remain in force for a further period of twenty (20) years from the date of termination of this Agreement.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, being duly authorised thereto, have signed the present Agreement.

Tehty kahtena kappaleena Panamassa 19 päivänä helmikuuta 2009 suomen, espanjan ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstien poiketessa toisistaan on englanninkielinen teksti ratkaiseva.

Done in duplicate at Panama on 19th of February 2009 in the Finnish, Spanish and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence, the English text shall prevail.

Suomen tasavallan
hallituksen puolesta

For the Government
of the Republic of Finland

Panamassa tasavallan
hallituksen puolesta

For the Government
of the Republic of Panama